

POSTANOWIENIE

Dnia 11 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Jacek Błaszczyk

w sprawie **E. U.**

skazanego za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 11 lipca 2022 r.

wniosku obrońcy skazanego o wznowienie postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 grudnia 2017 r., sygn. akt II AKa [...], zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w C. z dnia 25 stycznia 2017 r., sygn. akt II K [...],

na podstawie art. 540b § 1 k.p.k. *a contrario*

postanowił:

- 1. oddalić wniosek;**
- 2. obciążyć skazanego kosztami sądowymi postępowania wznowieniowego.**

UZASADNIENIE

E. U. został oskarżony o szereg przestępstw polegających, w ogólności, na usiłowaniu oraz dokonaniu kradzieży z włamaniem pojazdów samochodowych – popełnionych w warunkach zorganizowanej grupy przestępczej oraz inne przestępstwa przedmiotowo z tą działalnością powiązane.

Sąd Okręgowy w C., wyrokiem z dnia 25 stycznia 2017 r., sygn. akt II K [...], dotyczącym E. U. oraz innego oskarżonego, uznał wyżej wymienionego za winnego:

1. czynu opisanego w pkt CCCLXVIII (368) części wstępnej wyroku, wyczerpującego znamiona przestępstwa z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i skazał go na karę roku i miesiąca pozbawienia wolności;

2. tego, że działając w zorganizowanej grupie przestępczej, uczyniwszy sobie z popełniania przestępstw stałe źródło dochodu, wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, działając w krótkich odstępach czasu, z wykorzystaniem tej samej sposobności, w warunkach powrotu do przestępstwa z art. 64 § 1 k.k., dopuścił się w okresie od października 2002 r. do sierpnia 2003 r. czynów opisanych szczegółowo w części wstępnej wyroku w punktach: pkt CCCLV (355), CCCLXIV (364), CCCLXXXVII (387), tj. za winnego popełnienia ciągu przestępstw wyczerpującego znamiona przestępstwa z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. i skazał go na karę 2 lat pozbawienia wolności;

3. popełnienia czynu opisanego w pkt CDXLV (445) części wstępnej wyroku wyczerpującego znamiona przestępstwa z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i skazał go na karę roku i miesiąca pozbawienia wolności;

4. tego, że działając w zorganizowanej grupie przestępczej, uczyniwszy sobie z popełniania przestępstw stałe źródło dochodu, wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, działając w krótkich odstępach czasu, z wykorzystaniem tej samej sposobności dopuścił się we wrześniu 2005 r. czynów opisanych szczegółowo w części wstępnej wyroku w punktach: DLXV (565), DLXXII (572), tj. ciągu przestępstw z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. i skazał go na karę roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności;

5. tego, że działając w zorganizowanej grupie przestępczej, uczyniwszy sobie z popełniania przestępstw stałe źródło dochodu, wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, działając w krótkich odstępach czasu, z wykorzystaniem tej samej

sposobności, w warunkach powrotu do przestępstwa z art. 64 § 1 k.k., dopuścił się w okresie od czerwca 2003 r. do marca 2004 r. czynów opisanych szczegółowo w części wstępnej wyroku w punktach: pkt CCCLXXV (375), CCCLXXXVIII (388), CCCXCVIII (398), CDVI (406), CDXXVI (426), tj. ciągu przestępstw wyczerpującego znamiona przestępstwa z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. i skazał go na karę 2 lat pozbawienia wolności;

6. tego, że działając w zorganizowanej grupie przestępczej, uczyniwszy sobie z popełniania przestępstw stałe źródło dochodu, wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, działając w krótkich odstępach czasu, z wykorzystaniem tej samej sposobności, dopuścił się w od stycznia 2005 r. do czerwca 2005 r. czynów wyczerpujących znamiona przestępstwa z art. 286 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i art. 64 § 1 k.k., opisanych szczegółowo w części wstępnej wyroku w punktach: CDXCII (492), CDXCVI (496), DVII (507), DXXI (521), DXXXII (532), DXXXIV (534), w warunkach powrotu do przestępstwa z art. 64 § 1 k.k., oraz w okresie od lipca 2005 r. do grudnia 2005 r. czynów wyczerpujących znamiona przestępstwa z art. 286 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. szczegółowo opisanych w części wstępnej wyroku w punktach DLIII (553), DLXXIX (579), DXCIII (593), DCX (610), tj. ciągu przestępstw wyczerpującego znamiona przestępstwa z art. 286 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. i skazał go na karę 3 lat pozbawienia wolności;

7. tego, że działając w zorganizowanej grupie przestępczej, uczyniwszy sobie z popełniania przestępstw stałe źródło dochodu, wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, działając w krótkich odstępach czasu, z wykorzystaniem tej samej sposobności, dopuścił się w okresie od lutego 2002 r. do czerwca 2005 r. czynów wyczerpujących znamiona przestępstw z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i art. 64 § 1 k.k.; art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i art. 64 § 1 k.k. opisanych szczegółowo w części wstępnej wyroku w punktach: CCCXXIX – CCCLIV (329 – 354), CCCLVI – CCCLXIII (356 – 363), CCCLXV – CCCLXVII (365 – 367), CCCLXIX – CCCLXXIV (369 – 374), CCCLXXVI – CCCLXXXVI (376 – 386), z tym, że ustalił, iż czyn opisany w pkt CCCLXXXII (382) został popełniony w

miejsowości Ś. i dotyczył samochodu A. [...]; CCCLXXXIX – CCCXCVII (389 – 397), CCCXCIX – CDV (399 – 405), CDVII – CDXXV (407 – 425), CDXXVII – CDXLIV (427 – 444), CDXLVI – CDLXXXI (446 – 481), CDLXXXIII – CDXCI (483 – 491), CDXCIII – CDXCV (493 – 495), CDXCVII – DVI (497 – 506), DVIII – DXX (508 – 520), DXXII – DXXXI (522 – 531), DXXXIII (533), DXXXV (535), DXXXVII (537), w warunkach powrotu do przestępstwa z art. 64 § 1 k.k., oraz w okresie od lipca 2005 r. do lutego 2006 r. czynów wyczerpujących znamiona przestępstw z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.; 279 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. opisanych szczegółowo w części wstępnej wyroku w punktach DXXXVIII – DLII (538 – 552), DLIV – DLXIV (554 – 564) DLXVI – DLXXI (566 – 571), DLXXIII – DLXXVIII (573 – 578), DLXXX – DXCII (580 – 592), z tym, że ustalił, iż czyn opisany w pkt. DLXXXIII (583) został popełniony w miejscowości S., DXCIV – DCIX (594 – 609), DCXI – DCXXXIII (611 – 633) z tym, że ustalił, iż czyn opisany w pkt. DCXXIX (629) został popełniony w miejscowości G., tj. za winnego popełnienia ciągu przestępstw wyczerpującego znamiona przestępstwa z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. i skazał go na karę 9 lat pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 91 § 2 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. orzeczone wyżej wobec E. U. kary pozbawienia wolności połączono i wymierzono mu karę łączną 10 lat pozbawienia wolności. Jednocześnie orzeczono środki kompensacyjne przewidziane w art. 46 § 1 oraz § 2 k.k. na rzecz wymienionych w wyroku podmiotów. Zarazem postępowanie karne co do oskarżonego E. U. w zakresie czynu opisanego w pkt. CDLXXXII (482) części wstępnej wyroku umorzono na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k.

Przedmiotowy wyrok nie został zaskarżony przez oskarżonego E. U., natomiast Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z dnia 8 grudnia 2017 r., sygn. akt II AKa [...], wydanym na skutek apelacji obrońcy drugiego oskarżonego, na podstawie art. 435 k.p.k. w części odnoszącej się także do E. U. uchylił w całości rozstrzygnięcia z pkt. 21 (dot. obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej spółce R. SA w L. – uw. SN); pkt. 22 (dot. nawiązki na rzecz spółki P. SA w W. – uw. SN)

oraz pkt. 23 (dot. nawiązki na rzecz spółki S. [...] SA w S. – uw. SN). W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymano w mocy.

Obecnie z wnioskiem o wznowienie postępowania sądowego wystąpiła obrońca skazanego E. U., która opierając przedmiotowy wniosek o przepisy art. 542 § 1 k.p.k., art. 540b k.p.k. oraz art. 547 § 2 k.p.k. wniosła o wznowienie postępowania w sprawie przeciwko E. U., uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w C. z dnia 25 stycznia 2017 r., sygn. akt II K [...], w części dotyczącej wnioskodawcy oraz przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w C..

W uzasadnieniu wniosku podniesiono, że w postępowaniu zakończonym wyrokiem skazującym E. U. występował bez pomocy obrońcy; skazany miał obrońcę jedynie podczas rozpoznania sprawy po raz pierwszy, natomiast wyrok Sądu Okręgowego w C. z dnia 9 marca 2015 r., sygn. II K [...], został uchylony przez Sąd Apelacyjny w [...] i przekazany do ponownego rozpoznania. Na pierwszej rozprawie po uchyleniu wyroku obrońca poinformowała sąd o wypowiedzeniu oskarżonemu pełnomocnictwo z uwagi na długotrwały brak z nim kontaktu. Sąd rozpoznawał sprawę pod nieobecność oskarżonego E. U., mając na uwadze treść jego pisemnego oświadczenia złożonego o wyrażeniu zgody na prowadzenie sprawy pod jego nieobecność. Wysyłane zawiadomienia o terminach rozpraw na adres podany przez oskarżonego we wskazanym oświadczeniu, Sąd uznawał za doręczone prawidłowo wobec podwójnego awizowania, zgodnie z treścią przepisu art. 139 § 1 k.p.k. Zdaniem obrońcy, w zaistniałej sytuacji, E.U. nie miał wiedzy o toczącym się postępowaniu oraz o wydaniu wyroku. Wiedzę taką uzyskał dopiero po zatrzymaniu do odbycia kary pozbawienia wolności, co nastąpiło w związku z wdrożeniem procedury na podstawie Europejskiego Nakazu Aresztowania, w wyniku której został zatrzymany na terenie Niemiec, skąd w grudniu 2021r. został przekazany stronie polskiej. Skazany został doprowadzony do Sądu Apelacyjnego w [...] w dniu 9 lutego 2022 r. i dopiero tam uzyskał informację o wyroku wydanym przez Sąd Okręgowy w C. w sprawie II K [...] i wysokości kary pozbawienia wolności wdrożonej następnie do wykonania.

Obrońca skazanego E. U. podniosła, że niemożność powzięcia przez skazanego wiedzy o prowadzonym postępowaniu i wydanym w jego toku wyroku skazującym, nie była przez niego zawiniona. E. U. nagle, w 2014 roku zaprzestał kontaktu z rodziną, która 28 kwietnia 2014 roku w Komendzie Powiatowej Policji w S. zgłosiła jego zaginięcie. Sam skazany poinformował obrońcę podczas widzenia w zakładzie karnym w dniu 24 stycznia 2022 roku, że został porwany na terenie Unii Europejskiej i na skutek traumatycznych przeżyć z tym związanych cierpi na zaburzenia pamięci.

W pisemnej odpowiedzi na wniosek prokurator wniósł o jego oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wywiedziony w imieniu skazanego E. U. wniosek nie zasługiwał na uwzględnienie.

Przedstawienie powodów tej oceny rozpocząć należało od kwestii natury formalnej. Otóż nawet najdrobniejsza ingerencja reformatoryjna sądu odwoławczego w orzeczenie pierwszoinstancyjne, dokonana z urzędu w oparciu o przepis art. 435 k.p.k. na korzyść współoskarżonego, połączona z utrzymaniem w mocy wyroku skazującego w pozostałym zakresie, świadczy o zainicjowaniu kontroli odwoławczej i powoduje, że postępowanie sądowe – także w odniesieniu do oskarżonego, który nie wniósł środka odwoławczego – zakończone zostaje orzeczeniem sądu odwoławczego, a nie sądu I instancji. In concreto, wobec zakończenia postępowania dotyczącego E. U. wyrokiem Sądu Apelacyjnego, w kwestii wznowienia tego postępowania właściwy rzeczowo jest Sąd Najwyższy (art. 544 § 2 k.p.k.).

Przechodząc do merytorycznej analizy argumentacji zawartej we wniosku należało stwierdzić, co następuje.

Postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem można wznowić na wniosek oskarżonego, złożony w terminie zawitym miesiąca od dnia, w którym dowiedział się o zapadłym wobec niego orzeczeniu, jeżeli sprawę rozpoznano pod nieobecność oskarżonego, któremu nie doręczono zawiadomienia

o terminie posiedzenia lub rozprawy albo doręczono je w inny sposób niż osobiście, gdy wykaże on, że nie wiedział o terminie oraz o możliwości wydania orzeczenia pod jego nieobecność (art. 540b § 1 k.p.k.).

Wniosek złożony w imieniu skazanego nie czyni zadość nawet temu ostatniemu, *quasi*-formalnemu wymogowi, albowiem hipoteza o rzekomym uprowadzeniu E. U. na terenie Unii Europejskiej, mającym – na skutek traumatycznych przeżyć z tym związanych – powodować u wyżej wymienionego zaburzenia pamięci, nie została uprawdopodobniona choćby w stopniu subminimalnym, np. zaświadczeniem właściwej jednostki Policji kraju członkowskiego UE potwierdzającym przyjęcie zawiadomienia o popełnionym na jego szkodę przestępstwie, dokumentacją lekarską potwierdzającym powstanie wskazanych dysfunkcji przedmiotowo powiązanych z opisywanym zdarzeniem, bądź przynajmniej wskazaniem, jaki podmiot może dysponować taką dokumentacją.

Zarazem do wykazania okoliczności podniesionej we wniosku nie było wystarczające wyłącznie odwołanie się do faktu zgłoszenia przez najbliższych skazanego jego zaginięcia w 2014 roku. Niewsparte żadnymi dalszymi dowodami, chociażby o charakterze swobodnym, dowodzi ono bowiem wyłącznie tego, że zgłaszający utracili kontakt z E. U.. Nie sposób stawiać znaku równości pomiędzy zaginięciem człowieka, a popełnieniem na jego szkodę przestępstwa. Dlatego wyłącznie w oparciu o zaoferowane we wniosku twierdzenia skazanego nie sposób przyjąć, jakoby jego nieobecność podczas procesu sądowego, brak wiedzy o terminach poszczególnych rozpraw, czy zapadłych wyrokach, rzeczywiście były niezawinione, co mogłoby uzasadniać wznowienie postępowania po myśli art. 540b k.p.k. Należy przy tym uwzględnić, że – dysponując wiadomością o rzekomym zaginięciu oskarżonego – Sąd Okręgowy podjął szereg czynności zmierzających do ustalenia jego miejsca pobytu zarówno w Polsce, jak i na terytorium innych państw Unii Europejskiej. Czynności te okazały się jednak nieskuteczne. Co jednak najbardziej istotne z punktu widzenia aktualnie rozpoznawanego wniosku – ich wyniki nie potwierdzają, jakoby oskarżony rzeczywiście stał się ofiarą przestępstwa

o charakterze uniemożliwiającym – na przestrzeni wielu lat – czynny udział w postępowaniu.

Stwierdzenie takie jawi się jako uprawnione tym bardziej, jeśli zważyć na treść oświadczenia procesowego E. U. z dnia 8 października 2012 r., złożonego w toku postępowania sądowego, z którego wynikało, że wyraża on zgodę, mając świadomość zarzutów będących przedmiotem tego postępowania karnego, na przeprowadzanie rozprawy podczas jego nieobecności, po uprzednim zawiadomieniu go o jej kolejnych terminach. Brak jest podstaw do uznania, jakoby tego rodzaju oświadczenie procesowe traciło swą aktualność tylko z racji tego, że postępowanie pierwszoinstancyjne było – na skutek uchylecia wyroku przez instancję ad quem – prowadzone ponownie. Niczego w tym przedmiocie nie zmienia nowelizacja przepisów art. 374 k.p.k. i art. 377 k.p.k., która weszła w życie z dniem 1 lipca 2015 r., a więc już po złożeniu przedmiotowego oświadczenia procesowego. W kontekście zawiadamiania oskarżonego o terminach rozprawy, ważne jest podkreślenie, że takowe dokonywane były – w formie zastępczej - na adres wskazany w oświadczeniu złożonym przez oskarżonego w postępowaniu sądowym, o zamiarze nie uczestniczenia w rozprawie.

Rozważając wniosek obrońcy wskazać należało, że obrońca utraciła z pola uwagi treść § 2 art. 540b k.p.k., zgodnie z którym wspomniana wcześniej podstawa wznowienia nie znajduje zastosowania w wypadkach, o których mowa w art. 133 § 2, art. 136 § 1 oraz art. 139 § 1 k.p.k., a także jeżeli w rozprawie lub posiedzeniu uczestniczył obrońca. Jak już wskazano wcześniej, w sprawie nie ujawniły się żadne okoliczności podważające możliwość korzystania przez Sąd Okręgowy w C. w postępowaniu o sygn. akt II K [...] z możliwości wynikających z art. 139 § 1 k.p.k., jak również – wobec niepodjęcia przez nikogo zawiadomienia o terminie rozprawy pod wskazanym przez E. U. adresem do doręczeń – z przepisu art. 133 § 2 k.p.k. i zasadnie zawiadomienia te uznano za doręczone prawidłowo.

Wszystkie te powody zadecydowały o oddaleniu wniosku o wznowienie. Jednocześnie skazanego obciążono kosztami sądowymi postępowania wznowieniowego, albowiem nie ujawniły się jakiegokolwiek okoliczności uzasadniające zwolnienie go z tego obowiązku.

Dlatego Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[as]